

Tájökológiai Lapok 15 (1): 1-7. (2017)

A KUNHALMOK VÉDELMEÁT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK GAZDÁLKODÓI MEGÍTÉLÉSÉNEK VIZSGÁLATA

RÁKÓCZI Attila¹, BARCZI Attila²

¹Szent István Egyetem, Agrártudományi és Vidékfejlesztési Intézet
5540 Szarvas, Szabadság út. 1-3. e-mail: rakoczi.attila@gmail.hu

²Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet
2100 Gödöllő, Páter K. u. 1. e-mail: barczi.attila@mkk.szie.hu

Kulcsszavak: közös agrárpolitika, tájvédelem, egyedi tájérték, kunhalom, kvalitatív kutatás

Összefoglalás: Az EU közös agrárpolitikájának szabályzórendszere a kezdetekben a piaci zavarok kiszűrésére irányult. Az ezredfordulóhoz közeledve egyre inkább előtérbe kerültek a környezet-, és természetvédelmet is előtérbe hozó intézkedések is. A tájvédelmi előírások középpontjába a táj jellemző elemei kerültek. A kunhalmok több szempontból védett egyedi tájértékeink. Védelmükre viszonylag későn jelentek meg a jogi eszközök, melyek kezdeti hatékonysága is alacsony volt, a halmok állapota tovább romlott. A közösségi védelem után azonnali változás állt be a még megmaradt halmokon, ám a szankciórendszer miatt az érintett gazdálkodók esetében feszültség volt detektálható. Kutatásunk során mélyinterjúkat készítettünk az érintett gazdálkodók körében, hogy megvizsgáljuk a motivációikat, a rendelettel kapcsolatos hozzáállásukat. Az eredményeink rávilágítanak, hogy a halmok pusztulása a velük kapcsolatos ismeretek hiányának tudható be, azonban az érintettek elfogadóak a halmok védelmét, és megmaradását illetően.

Bevezetés

A kunhalmokról

A tájban számos természeti és antropogén elem található, melyek szorosan az ott élő társadalmak, kultúrák részét képezik, ilyenek a kunhalmok is. A kunhalmok több ezer éves ember alkotta képződmények, nemzeti értékeink, melyek számos jelentőséggel bírnak. Kiemelkedő a botanikai, talajtani, vízrajzi, tájképi, régészeti, vallási és szakrális jelentőségük, valamint kultúrtörténeti vonatkozásuk. Ezen ember alkotta képződmények Euráziától a Fertő Hanság vidékéig találhatóak meg a világon, de a legnagyobb számban a magyar Alföldön maradtak meg. Az alföldi táj sík vidékéből oromként emelkednek ki, és teszik színesebbé, érdekesebbé a kárpát-medencei tájat. Méltán nevezik őket az Alföld piramisainak (Tóth 2002). Számuk az utolsó néhány száz évben jelentős mértékben csökkent. Az egykor vízjárta síkság jellemző földpiramisai Gyórfy István, a honi néprajztudomány jeles képviselője szerint, „olyan 5-10 méter magas, 20-50 méter átmérőjű kúp, vagy félgömb alakú képződmények, amelyek legtöbbször víz mellett, de vízmentes helyen terültek el, s nagy százalékban temetkezőhelyek, sírdombok, ör- vagy határhalmok”. Több típusuk ismert, keletkezésük i.e. 4000-tól, a XII. századik tehető. A legtöbb Árpád-kori tárgyi emlék ezeken a halmokon vagy környékén található (Szelekovszky 2005). A régészeti kutatások kiderítették, hogy a halmok nagy része rézkori, kora-bronzkori temetkezések, bronzkori telepek, szarmata, germán, honfoglalás kori temetők, Árpád-kori templomok és sírok, olykor valóban kun temetkezések nyomait őrzik (Tóth 1988). Szomorú az a tény, hogy egy-két kivétellel addig soha semmit nem tettek az itt élő társadalmak a megmaradásukért, európai államként is, sajnos még mindig aggódnunk kell a történelem legrégebbi ember alkotta építményeinek, a kunhalmok további sorsa és megmaradása végett (Szelekovszky 2005).

A kunhalmok védelmének története

Egykor Magyarországon több mint 40.000 db kunhalom volt található. A Körös-Maros Nemzeti Park nyilvántartásából kiderül, hogy ebből a mai Békés megye területén 1533 db volt fellelhető. A magyar történelem során hosszú ideig semmilyen védelem nem volt a kunhalmok vonatkozásában. A halmok mindig szorosan kötődtek az emberi társadalmakhoz, így kultúrát is teremtettek. Jelentős részük mindig is a mezőgazdálkodás által érintett területeken terült el. Folyamatosan csökkent a számuk a századok során, főként a mezőgazdaság, és vallás erejének csökkenése miatt (Tóth 2002). A XX. század második felében az országra jellemző intenzív, nagyüzemi mezőgazdálkodás következtében nagy számban pusztultak el, mára töredékük maradt csak meg eredeti állapotában.

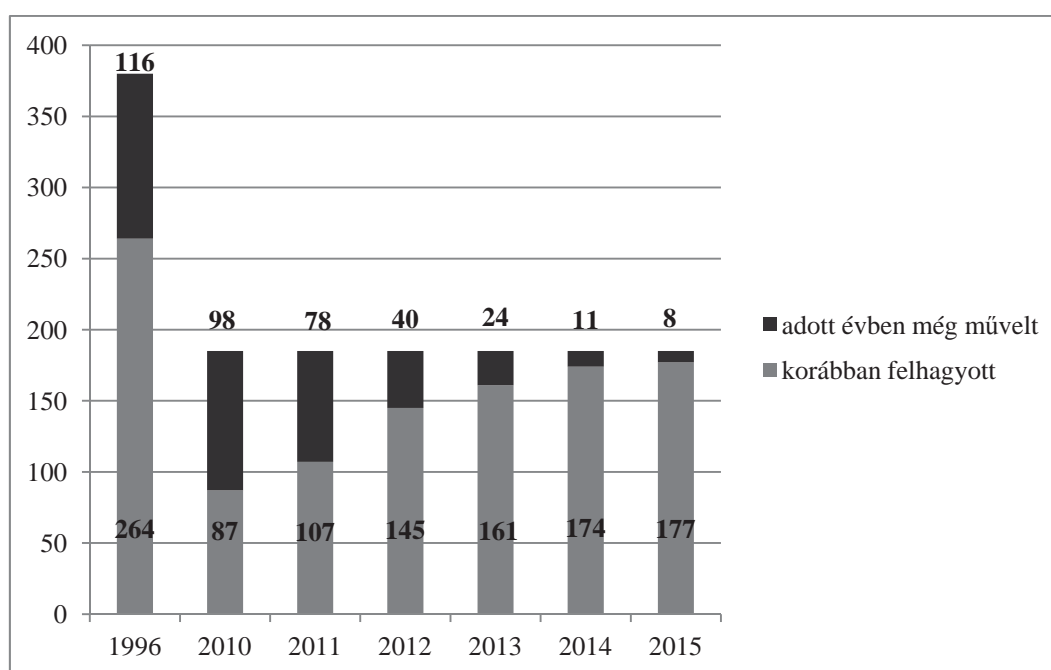
A védelem szempontjából fontos lépés volt a 1996. évi természet védelméről szóló törvény bevezetése, hiszen a jogszabály oltalma alatt ún. *ex-lege* védettséget kaptak (Szelekovszky 1999). A törvény rendelkezései értelmében lefolytatták az illetékes nemzeti parkok bevonásával a kunhalom-kataszterezést is, így megalkották az országos kunhalom adatbázist. A megyei munkafolyamatok során Békés megye területén 380 db olyan kunhalmot regisztráltak, melynek még volt természetvédelmi és tájképi jelentősége, ebből 116 db állt mezőgazdasági művelés alatt (1. ábra). A szabályozás hibája volt, hogy nem született a törvénynek végrehajtó rendelete, így a védelem, csak „papíron” volt megoldva, a halmok művelésével a gazdák egy része nem hagyott fel.

Az Európai Unió csatlakozással számos közösségi támogatási forrás vált elérhetővé a mezőgazdasági termelők számára. Az uniós pénzek eléréséhez a gazdáknak különféle előírásokat, illetve kötelezettségeket kell teljesíteniük, ilyen a kölcsönös megfeleltetés szabályzórendszere is. A 2003-as KAP (a Tanács 73/2009/EK rendelete) reform fontos eleme volt, hogy – mintegy a támogatásért cserébe – a gazdálkodónak úgy kell egészséges termékeket előállítania, hogy közben a környezetet sem károsítja, fenntartható gazdálkodást folytat. A támogatás feltétele több környezetvédelmi, állategészségügyi, állatjóléti és élelmiszerhigiéniai, valamint tájvédelmi előírás maradéktalan betartása az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet előírásai alapján (kolcsonosmegfeleltetes 2014).

Az új szabályozás két alapvető eleme a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK), továbbá a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot (HMKÁ) előírásainak betartása (Ackrill 2000). A HMKÁ a kölcsönös megfeleltetés része, mely – a különböző előírásokon keresztül – az ökológiai szempontból hosszútávon is fenntartható agrárkörnyezet kialakításához járul hozzá (Brady et al. 2009). Az előírások köre szakmai és társadalmi egyeztetések következtében folyamatosan bővül a környezeti, tájvédelmi faktorokkal. 2010-ben a fenti szabályozás részévé tették a tájra jellemző tájképi elemek védelmét is. A jogalkotási folyamatok fontos része volt a tagországok természeti környezetének megvizsgálása, hogy milyen, a tájakra jellemző védendő tájképi elemekkel rendelkeznek, melyeknek megőrzése közösségi érdek lehet. Magyarországon a tájképi elemek sorába gémeskutak, és a kunhalmok kerültek be. A rendelet értelmében, amely termelő területén védett tájelem található, annak a védelméről gondoskodnia kell, a halomtestek művelésével fel kell hagyniuk – kivéve a visszagyepesítési munkálatok elvégzése miatt történő talajbolygatást. Ellenkező esetben szankciók alkalmazásával meghatározott mennyiségű összegek kerülhetnek levonásra az aktuális évi támogatási összegükből. A kezdetekben külön előnyt nem jelentett a gazdáknak, ha halommal rendelkeztek, ugyanakkor támogatás megvonásra viszont számíthattak, ha nem tartották be az előírásokat. Igazi áttörést az jelentett, amikor a civil nyomás folyamatos hatására a 2014-2020-as KAP költségvetési és támogatási ciklus további reformjaként a korábbi jogszabályt nemzetközi, és hazai szinten is kiegészítették, így a halmok fokozottabb védelem alá kerültek. Ugyanis a Tanács 1306/2013/EU és a Tanács 1307/2013/EU rendeletei, valamint az ezekhez fűződő 10/2015 (II.13). FM rendelet értelmében a kunhalmok beszámíthatók a kötelezően

kijelölendő ún. ökológiai fókuszterületekbe, melyek révén a halom tulajdonos gazdálkodók magasabb támogatási összegekhez juthatnak, ún. zöldítési támogatás keretében. Ezen körülmények között már előnnyel is jár a birtoklásuk, a korábbi „hátránnyal” szemben.

A közösségi szabályozás bevezetése egy országos állapotfelméréssel kezdődött 2011-ben, melyhez Békés megyében a kiinduló alapadatokat a Körös-Maros Nemzeti Park adatbázisa szolgáltatta. Területi vizsgálatainkat ebben az évben kezdtük, és évről-évre bejártuk Békés megye területét, hogy képet kaphassunk a rendelet hatására bekövetkező kunhalomterülethasználatokról. Az újonnan bevezetett szabályozás hatására az idő előrehaladtával folyamatosan nőtt a műveléssel felhagyott halmok száma. Míg a jogszabály életbelépésekor a rendeletbe beépült még fennmaradt 185 db halomból 98 db területét bolygatták, ez a szám 2015 év végére 8 db-ra csökkent, és így 177 db lett a megmenekült kunhalmok száma (1. ábra). A területbejárásaim eredményeiből kiderül, hogy a módosított HMKÁ-rendelet bevezetése a halmok fennállása óta nem látott hatékonysággal védi azokat (Rákóczi 2016).

1. ábra A Békés megyei kunhalmok állapota az elmúlt közel húsz év tükrében (KMNP 2013 és saját eredmények)

Figure 1. The state of the Cumanian Mounds in Békés County based on the last 20 years (based on the Körös-Maros National Park's 2013 and authors' own results)

Tudományos kutatásunk arra keresi a választ, hogy a kunhalmok megőrzését szolgáló védelmi intézkedéseknek milyen visszhangja volt a gazdálkodók körében, hogy a bevezetésre került jogszabályi kényszer milyen érzelmeket generál körükben. Látnunk kell a halmokhoz való hozzáállásukat, viszonyukat, hogy megfelelő javaslatokat tudjunk megfogalmazni a jogalkotók számára az integráltabb eredmények, és kezelések elérése érdekében.

Anyag és módszer

Tudományos kutatásom során szerettem volna kideríteni a tájban élő és gazdálkodó ember érzéseit, motivációit, javaslatait a halmokról és azok megőrzéséről. A halmok helyzetével, védelmével, a megoldási lehetőségek figyelembe vételével egy négy pontból álló problémakört határoztunk meg. A problémakör felderítésére, az ok-okozati összefüggések detektálására, a folyamatok megértésére, a kezelési lehetőségekre a társadalomtudományok módszerét,

az ún. strukturált interjút alkalmaztam. Békés megye területén összesen 20 strukturált interjút készítettem. A 20-ból 5 interjút a téma szakértőivel készítettem. A velük folytatott beszélgetések a saját ismereteim bővítését is szolgálták, valamint a feldolgozás során az általuk elmondottakat ütköztettem az érintettek véleményével. Az érintett Békés megyei gazdálkodók körében 15 interjút készítettem.

Az interjúkról – a későbbi könnyebb feldolgozás érdekében – hangfelvételek is készültek diktafon segítségével. Ezek hossza a szakértők esetében közel 2,5 óra, az érintettek esetében több mint 6 óra hanganyagot jelentett. Szó szerinti átirat nem készült az interjúkról. A kérdéshez egy előre nyomtatott kérdéssorokat tartalmazó adatlapot is használtam.

Az elkészült interjúkat kvalitatív értékelés, tartalomelemzés alá vontam Babbie (2003), Kvale (2005), valamint Heltai és Tarjányi (1999), és Newing (2011) módszertani javaslatai alapján. Ennek során reflektáltam a szakértők által elmondottakra is. A kvalitatív kutatás eredményeinek megbízhatóságát több módszerrel igyekeztem növelni a munkám során. Fokozott figyelmet fordítottam a beszélgetések alkalmával arra, hogy ne lépjek ki a kutató szerepéből és ne befolyásoljam a kérdezettet a válaszaiban. A munka során a megfigyeléseimet igyekeztem pontosan és részletesen is rögzíteni, valamint a megkérdezettektől származó idézetekkel igyekeztem alátámasztani a megállapításaimat a feldolgozás során.

Eredmények és megvitatásuk

Az interjúalanyok többsége nem részletezte különösebb mélységben a múltját, felmenőikre igen kevesen utaltak. Az idősebb korosztály képviselőitől várható talán ez el jobban. Ugyanakkor a fiatalabb korosztályt képviselő Dóra (25 éves) is említi a családi hagyományokat a gazdálkodás terén: „Már az ükszüleim is gazdálkodtak, és ezért választottam én is az agrárt.” /Dóra, 25 éves/

Minden kérdezett részletesen beszélt a gazdálkodása történetéről, saját gazdasága felépítéséről. Külön kitértünk a gazdálkodás szempontjából kritikusnak nevezhető tényezőkre. A beszélgetések alkalmával az időjárás tényezőket, az értékesítési gondokat, az igazgatási, agrár-támogatási előírásokat említették.

Az interjúk során elhangzottak szerint megállapítható, hogy a gazdálkodók többsége igen csekély ismeret birtokában van a halmokról: „Olyan 150-200 éve keletkeztek, szerintem építették őket.” /Tamás, 41 éves/

Néhányan voltak csupán, akik mélyebb ismeretet tanúsítottak a beszélgetések során.

A beszélgetések rámutattak, hogy a kunhalmok korábbi védelmét biztosító, a természet védelméről szóló törvény nem épült be a köztudatba. A kérdezettek közül csekély számban tetek utalást a törvényre: „Azt hiszem, hogy '91 környékéről, mert akkor olvastam, hogy talán az állattartás is káros rá...”. /Valéria, 44 éves/

A legtöbb gazdálkodó a HMKÁ-rendeletre tett utalást: „2010-től védettek. Művelni nem lehet, csak kaszálni, visszagyepesíteni...”. /István, 64 éves/

Az interjúkból kiderült, hogy a legtöbb érintett a falugazdásztól értesült a megváltozott szabályokról: „Én a falugazdásztól tudtam meg...”. /Tamás, 41 éves/

A beszélgetésekből kiderült, hogy kicsi azon gazdálkodók köre, akiket nem érintett hátrányosan a szabály. Mindazonáltal az interjúkból látható, hogy az esetleges jogkövetkezmények miatt hagytak fel a legtöbben a halmok területének művelésével. Mária (29 éves) is ezt nyilatkozta: „Félünk szankciótól, még jobban próbáljuk azt, hogy ezeket a kunhalmokat megőrizzük.”

A megkérdezettek közül néhányan a halmokat károsító folyamatokkal sem voltak tisztában. Látható, hogy nem jól mérik fel az érintettek a káros folyamatokat. Attila (37 éves) így látja: „A művelés szerintem egy nagyon-nagyon lassú erózió volt...”. Greksza János szakértő ellenben így véli: „A szántás az egyik legkárosabb folyamat...”.

Az interjúk során megosztottak voltak az érintettek a halmok felhagyásából adódó esetleges terméskiesések problémájával kapcsolatban. Voltak, akik arra panaszkodtak, hogy terméskiesésük jelentkezett, de voltak, akik ezt másként látták: „Még a legelő sem jó rajta, mert hamar kiszárad, kiszül.”/Sándor, 64 éves/, „Nehezebben megy fel rá a traktor, ennyi.” /György, 46 éves/

Az interjúk kielemezése során arra az álláspontra jutottam, hogy az új szabályozásnak jelentős visszhangja volt a vidéki területen a földműveléssel foglalkozók körében.

A beszélgetések során ki szerettem volna deríteni, hogy milyen javaslataik lennének az érintetteknek a HMKÁ-rendelet esetleges módosítása kapcsán. Ennek kiértékelése során ütköztettem az érintettek és a szakértők véleményét a kérdésben.

Az érintettek egy kisebb köre elfogadja így a szabályozást. Demeter (66 éves) azon a véleményen volt, hogy „ha azt mondja a törvény, hogy ne műveljem azt, akkor nem fogom azt.” Ugyanakkor az előírás szigorítása is felmerült Valéria (44 éves) részéről: „En szigorítanám a szabályt.” A szakértők ebben a kérdésben óvatosak voltak.

Látható volt, hogy a halmok területének földhivatali rendezése fontos lehet. Ez mind gazdálkodói, mind szakértői oldalról felmerült:

- „Ezt a földhivatali rendezést meg kellene oldani.” /Sándor, 64 éves/
- „A földhivatali rendezésnek nagy jelentősége lenne...” /Tóth Veronika, MVH/
- A halmokkal kapcsolatos ismeretek bővítésének igénye mindkét oldal felől felmerült.
- „Előadások, baráti beszélgetések keretén belül tudatukra és a lelkükre beszélni.” /István, 64 éves/

Mind az érintettek, mind a szakértők esetében felmerült a rendeletbe beépült halmok körének újragondolása, kategorizálása, a kisebb területi kiterjedésű halmok kiemelése az előírásból: „Még több kutatás és kategóriák felállítását javasolnám, mert amely halom alacsony, és kis területi kiterjedése van, azt én már nem védeném.” /Tóth János, MVH/

A többletforrások megítélése széles körben elhangzott az érintettek részéről. László (39 éves) úgy látja: „Nekünk az anyagi oldalát kell mérlegelnünk...”. A szakértők megfontoltak a támogatások ügyében. Az interjúk során a megnyilvánulásokból azt is tapintani lehetett, hogy az anyagi támogatáson túl erkölcsi elismerésre is vágnak a gazdák. „Azt kihagyjam, kezeljem, kopjafát tegyenek oda, én azt minden ellenszolgáltatás nélkül megtenném” – nyilatkozta György (26 éves). A halmok területének a kezelésében is megosztottságot tapasztalhattam. A kérdezettek egy köre állami feladatnak látja, a szakértők jellemzően inkább a gazdákra bíznák ezt. A halmok helyszínen történő kijelölését is igen sokan támogatnák. Erre a szakértők is kitértek. Ezt támasztja alá István (64 éves) véleménye is: „Fontos, hogy valamivel meg kellene jelölni ezeket.” „A halmokat az ügyfelek jelenlétében ki kellene tűzni” – véli Tóth János szakértő.

Az interjúk beszélgetések végén feltétlenül ki szerettem volna térni arra, hogy az érintettek hogyan vélekednek a halmok jövőjéről. Válaszaikkal a saját kutatásom jelentőségére, létjogosultságára és támogatottságára is választ kaptam. Azt gondolom, hogy ebben a kérdésben az általuk elmondottak a leghitelesebbek: „Olyan kevés dolog van – legyen az kastély vagy bármi –, amit meg tudunk mutatni az utókor számára. Maradjanak meg! Nagy szavak nélkül, de tényleg ezt gondolom.” /Ferenc, 46 éves/

Az elvégzett kutatómunkánk során bizonyítást nyert, hogy tájvédelmi kutatások során érdemes mélyinterjúk beszélgetéseket folytatni az érintettekkel, mert hozzáállásuk, motivációjuk feltárható, ezáltal javaslatokat lehet megfogalmazni a szabályozó hatóságok felé is, melyek az előírások módosítására, azok hatékonyságának javítására, kiegészítő intézkedésekre jogosultak. A mélyinterjúink eredményeiből kiderült, hogy a gazdálkodók alapvetően elfogadók a tájban található tájképi elemeinkkel kapcsolatosan még akkor is, ha a megmentésük saját gazdálkodásuk korlátozásával jár. Arra is fény derült, hogy a védett tájképi elemekkel kapcsolatos ismeretek bővülésével – egyéb kompenzációs elemek bevezetése mellett – foko-

zódik az irántuk táplált tisztelet és elfogadás is. A korábbi kutatási eredményeket figyelembe véve kutatásunk megerősítette, hogy a kunhalmok több évszázadon át tartó jelentős pusztulása – néhány kivételtől eltekintve – nem tudatos emberi tevékenység eredménye volt, csupán a velük kapcsolatos ismeretek hiányára vezethető vissza. Interjúink eredményeiből az is kiderült, hogy a tájat alakító ember általános ismeretekkel rendelkezik a halmokról, mindazonáltal történelmi sajátosságaikról, a pusztulásukat előidéző vagy elősegítő folyamatokról – néhány kivételtől eltekintve – csak felületes tudás birtokában van. Eredményeinkből igazolható volt, hogy a halmok védelmében, megőrzésében kiemelt jelentősége van az ismeretek bővítésének. Vizsgálataink rávilágítanak, hogy a természetvédelmi, tájvédelmi intézkedések bevezetése során keletkező esetleges konfliktusok kezelésénél kiemelt fontossága van – az érintettek anyagi kompenzációján túl – a gazdák személyes megkeresésének és erkölcsi elismerésüknek is.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk a megkérdezett Békés megyei gazdálkodóknak, akik nyíltan és őszintén megnyilatkoztak a kutatómunka során, így értékes véleményekhez, információkhoz, motivációkhoz juthattunk hozzá.

Irodalom

- Ackrill, R. 2000: *The Common Agricultural Policy*: Sheffield Academic Press Ltd., Sheffield.
- Babbie, E. 2003: *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*: Balassi Kiadó, Budapest. p. 690
- Brady, M., Kellermann, K., Sahrbacher, C., Jelinek, L. 2009: *Impacts of Decoupled Agricultural Support on Farm Structure. Biodiversity and Landscape Mosaic: Some EU Results. Journal of Agricultural Economics*, 60. 563–585.
- Heltai E., Tarjányi J. 1999: *A szociológiai interjú készítése*: TÁRKI, Budapest. p. 34.
- Kvale, S. 2005: *Az interjú: Jóságos Műhely*, Budapest. p. 286.
- KMNP 2013: *Adatszolgáltatás: A kunhalom-katasztrézés eredményei a Békés megyei tájegységek kunhalmi tekintetében*.
- Newing, H. 2011: *Conducting research in conservation. A social science perspective*: Taylor & Francis, Abingdon. p. 367.
- Rákóczi A.–Barczy A. 2015: *A Körös–Maros Nemzeti Parkért Egyesület kunhalmok védelméért folytatott tevékenységének eredményei 20 év távlatából. Civil Szemle XII. (2) 57–74.*
- Tóth A. 1988: *Szolnok megye Tiszántúli területének kunhalmi. Zounek 3. Szolnok Megyei Levéltár Évkönyvei*
- Tóth A. 2002: *Az Alföld piramisai: Alföldkutatásért Alapítvány, Kisújszállás.*
- Szelekovszky L. 1999: *Békés megye kunhalmi: Körös–Maros Nemzeti Parkért Egyesület, Békéscsaba.*
- Szelekovszky L. 2005: *Közös kultúrtörténeti emlékeink a kunhalmok: Dombegyház Nagyközség Önkormányzata, Békéscsaba.*
- A Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot a Kölcsönös Megfeleltetés honlapja. <http://kolcsonosmegfeleltetes.hu/K%C3%B6lcs%C3%B6n%C3%B6sMegfeleltet%C3%A9s/HMK%C3%81/HelyesMez%C5%91gazdas%C3%A1gi%C3%A9sK%C3%B6rnyezeti%C3%81llapot.aspx> Letöltés: 2015.02.04.

Felhasznált jogszabályok

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
- 10/2015. (III. 13.) FM rendelete az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről
- COUNCIL REGULATION (EC) No 73/2009 establishing common rules for direct support schemes for farmers under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers, amending Regulations (EC) No 1290/2005, (EC) No 247/2006, (EC) No 378/2007 and repealing Regulation (EC) No 1782/2003

- REGULATION (EU) No 1306/2013/EU on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy and repealing Council Regulations (EEC) No 352/78, (EC) No 165/94, (EC) No 2799/98, (EC) No 814/2000, (EC) No 1290/2005 and (EC) No 485/2008
- REGULATION (EU) No 1307/2013/EU establishing rules for direct payments to farmers under support schemes within the framework of the common agricultural policy and repealing Council Regulation (EC) No 637/2008 and Council Regulation (EC) No 73/2009

THE PROTECTION OF CUMANIAN MOUNDS EXAMINATION OF THE SMALLHOLDER JUDGEMENT OF MEASURE

A. RÁKÓCZI¹, A. BARCZI²

¹Szent István University, Institute of Agricultural and Rural Development
5540–Szarvas, Szabadság. u. 1-3. e-mail: rakoczi.attila@gmail.hu

²Szent István University, Institute of Environmental and Landscape Management
2100–Gödöllő, Páter K. u. 1. e-mail: barczi.attila@mkk.szie.hu

Keywords: common agricultural policy, landscape protection, landscape value, cumanian mound, qualitative research

There were remarkable changes in agricultural regulation concerning Cumanian mounds in the EU – and in Hungary too – in 2010. They were declared protected landscape elements therefore they became part of cross-compliance. In our research we will check the results of the new regulation in relation to the changes in the state of Cumanian mounds in Békés County. Cumanian mounds are several thousand years old man made formations, which are significant from botanical, scenery, archeological and religious points of view, they are our national treasures. Their destruction has accelerated in recent decades. The association organized a national conference for the protection of the mounds, where they formulated recommendations. This initiative has reached such a level, that in 2010 the statute protecting the mounds was raised to a European Union level, thus their protection became comprehensive. The new regulation became a source of conflict among small-holders. For the detection of this tension, and for the possibilities of a solution, we conducted an empirical study, a sociological survey with a deep-interview method among Békés-County small-holders as well as the experts of the subject. From our results it's evident, that the destruction of the mounds isn't the consequence of conscious activity by small-holders, it can rather be attributed to the lack of knowledge and to ignorance. In our study we recommend the expansion of small-holders' knowledge, we have determined that the recommendations made at the time conform to the requirements of the present.